Adviescollege toetsing regeldruk

Aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat
Mevrouw mr. drs. A.W.H. Bertram
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

Onze referentie
MvH/RvZ/ATRRS0023/2026-U213

Datum
29 oktober 2026

Onderwerp
Regeldruksignaal financiële zekerheidsstelling bij majeure risico-bedrijven en afvalbedrijven

Geachte mevrouw Bertram,

Bedrijven die werken met gevaarlijke stoffen en waarvan de bedrijfsvoering grote risico's met zich meebrengen voor de externe omgeving, zijn verplicht om een financiële zekerheidsstelling te geven voor het afdekken van eventuele schade. Met financiële zekerheidstelling kan worden voorkomen dat financiële risico's van milieuschade bij faillissement of een ongeval bij bedrijven worden afgewenteld op de maatschappij. De schade kan worden verhaald op de veroorzaker ervan. De verplichting tot financiële zekerheidsstelling berust met name bij majeure risicobedrijven (Seveso-bedrijven en RIE-4-bedrijven).[1] Voor afvalbedrijven geldt dat bevoegde gezagen een financiële zekerheidsstelling *kunnen* vragen. Het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) heeft vanuit het georganiseerd bedrijfsleven de melding ontvangen dat de verplichting tot financiële zekerheidsstelling onnodig belastend is. Naar aanleiding van dit signaal heeft ATR onderzoek gedaan. Dit heeft geleid tot onderstaand advies.

ATR-advisering naar aanleiding van regeldruksignaal

De reden voor het college om het regeldruksignaal over financiële zekerheidsstelling te onderzoeken en daarover advies uit te brengen is tweeledig. Allereerst zijn de regeldrukgevolgen van dit instrument omvangrijk. Zo is de verplichting tot financiële zekerheidsstelling anno 2026 van toepassing op ongeveer 450 majeure risicobedrijven.[2] De hoogte van de te stellen financiële zekerheid verschilt van bedrijf tot bedrijf, maar loopt voor sommige majeure risicobedrijven in de (tientallen) miljoenen euro's. Daarnaast zijn er circa 2.000 afvalbedrijven waarbij financiële

[1] Seveso-bedrijven zijn industriële bedrijven die grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen produceren, verwerken, gebruiken of opslaan. Veel van deze bedrijven zijn actief in de chemische industrie. RIE-4-bedrijven zijn complexe chemische bedrijven die vallen onder categorie 4 van de Europese Richtlijn Industriële Emissies (RIE). Ze werken op grote schaal met milieuverontreinigende of gevaarlijke stoffen en vallen vaak tegelijkertijd onder het Besluit risico's zware ongevallen. Zowel Seveso- als RIE-4-bedrijven vormen majeure risicobedrijven die verplicht zijn tot het treffen van financiële zekerheidsstellingen. Voor afvalbedrijven geldt een kan-bepaling. Dit betekent dat het bevoegd gezag financiële zekerheid kan vereisen.
[2] Er zijn ruim 400 Seveso-bedrijven (zie overzicht Seveso-inrichtingen 1 augustus 2026, Seveso-inrichtingenlijst | SEVESO+). Het totale aantal majeure risicobedrijven (i.e. Seveso-bedrijven en RIE-4-bedrijven) lag begin 2026 rond de 450 (zie: KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), p.5).

Contact:
Postbus 16228
2500 BE DEN HAAG
Bezoekadres: Rijnstraat 50
2515 XP DEN HAAG
info@atr-regeldruk.nl
www.adviescollegeregeldruk.nl
Tel: 070-310 86 66

zekerheidsstelling geëist kan worden. De tweede reden om het signaal te onderzoeken zijn de omvangrijke knelpunten in de uitvoeringspraktijk. Begin 2026 zijn de ervaringen met het instrument geëvalueerd in opdracht van het Interprovinciaal Overleg (IPO). Daaruit volgt dat het instrument als complex, weinig uniform en lastig uitvoerbaar wordt ervaren.[3] Een herziening en betere vormgeving van het instrument kan leiden tot significante regeldrukvermindering.

Het college benadrukt dat dit advies geen uitspraak doet over het doel van de regelgeving. Het onderschrijft het breed gedeelde principe van 'de vervuiler betaalt'. Evenmin gaat dit advies over de bestaande verplichtingen voor partijen om (bodem)verontreiniging te kennen of te onderzoeken en in aangewezen gevallen te moeten saneren. Als saneringskosten aan de orde zijn bij verontreiniging die optreden door normoverschrijding, ligt het in de rede dat eerst het bestaand wettelijk instrumentarium wordt ingezet voor sanctionering en kostenverhaal, en eventueel wordt bezien waar tekortkomingen daarbinnen bestaan. Financiële zekerheidsstelling kan mogelijk aanvullend als 'vangnet' fungeren indien zich niet te verhalen saneringskosten voordoen en als de vormgeving van het instrument aan noodzakelijke voorwaarden voldoet (zie adviespunt 1.2). Ook kan het instrument er mogelijk toe bijdragen dat bedrijven (extra) preventieve maatregelen treffen om verontreiniging te voorkomen.

Gegeven het voorgaande benadrukt het college het belang van doeltreffende en doelmatige regulering. Deze doeltreffendheid en doelmatigheid vereist informatie om te kunnen vaststellen of verplichtingen met hoge regeldrukkosten noodzakelijk, nuttig en proportioneel zijn. Ten aanzien van financiële zekerheidsstelling behoeft de regelgeving en de besluitvorming daarover verbetering, in het bijzonder omdat informatie over noodzaak, nut en proportionaliteit grotendeels ontbreekt.

Het college heeft bij onderstaand advies over de regeldruk door de nu geldende wettelijke verplichting ook zijn eerdere advies uit 2021 betrokken.[4] Dat advies ging over het voornemen om financiële zekerheidsstelling wettelijk te verplichten. Het college adviseerde destijds negatief. Reden daarvoor was onder andere het ontbreken van een gerichte analyse van noodzaak, nut en proportionaliteit van het voorgestelde instrument.

Juridische context

Sinds 1 januari 2024 moeten provincies bij het verlenen van vergunningen aan majeure risicobedrijven verplicht financiële zekerheid stellen. Dit volgt uit artikel 8.6 van het Omgevingsbesluit. In de praktijk voeren de omgevingsdiensten deze vergunningverlening uit namens provincies. Dit omvat ook de vaststelling van de financiële zekerheidsstelling. Het Omgevingsbesluit bevat een aantal algemene uitgangspunten die provincies en omgevingsdiensten in acht moeten nemen om de hoogte van de financiële zekerheid vast te stellen. Wat betreft de vorm waarin een bedrijf de financiële zekerheid beschikbaar moet stellen, hebben provincies en omgevingsdiensten enige vrijheid. Zo kan gekozen worden voor bijvoorbeeld een fonds, een bankgarantie of een verzekering. Bij de vaststelling van de zekerheidsstelling moet expliciet rekening worden houden met de wensen van het bedrijf.[5] Waar provincies en omgevingsdiensten voor majeure

[3] KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), p.4
[4] Zie: Wijziging Omgevingsbesluit i.v.m. het stellen van financiële zekerheid | Adviescollege toetsing regeldruk.
[5] Artikel 8.8 van het omgevingsbesluit beschrijft in sub a t/m g de uitgangspunten die provincies en omgevingsdiensten in acht moeten nemen bij het vaststellen van de hoogte van de financiële zekerheidsstelling. Artikel 8.9 beschrijft de criteria die provincies en omgevingsdiensten in acht moeten nemen bij het bepalen van de vorm waarin de financiële zekerheid beschikbaar wordt gesteld.

risicobedrijven financiële zekerheid *moeten* eisen, geldt voor afvalbedrijven conform artikel 8.5 van het Omgevingsbesluit dat dit optioneel is (een *kan*-bepaling).[6]

Om de wettelijke bepaling uit te werken heeft het IPO een handreiking geschreven met daarin de uitgangspunten voor het vaststellen van de hoogte en vorm van financiële zekerheid.[7] De methodiek is in 2016 door Berenschot uitgewerkt in opdracht van het toenmalige ministerie van Infrastructuur en Mobiliteit.[8] In de handreiking zijn ook concept-beleidsregels opgenomen. Uit de recente evaluatie in opdracht van het IPO blijkt dat ongeveer de helft van de provincies de concept-IPO-beleidsregels heeft overgenomen, terwijl andere provincies aanvullingen hebben gedaan of nog geen beleidsregels hebben vastgesteld.[9]

Praktijkervaringen met financiële zekerheidsstelling

Uit de evaluatie en de gesprekken met stakeholders blijkt dat alle partijen het principe 'de vervuiler betaalt' onderschrijven. Wel bestaan er grote zorgen over de kosten en moeizame implementatie van financiële zekerheidsstelling in de praktijk. Het gaat hierbij onder andere om:

- Hoge (nalevings)kosten

Bij financiële zekerheidsstelling kan het gaan om aanzienlijke bedragen, oplopend tot (tientallen) miljoenen per bedrijf. Zo is bijvoorbeeld voor een chemisch opslagbedrijf in één van de havengebieden op basis van de Berenschot-methodiek vastgesteld dat het voor ruim 35 miljoen euro aan financiële zekerheid moet stellen. Dit kan leiden tot een kostenstijging van 10% ten opzichte van de huidige bedrijfskosten. Uit de evaluatie in opdracht van het IPO blijkt dat met name bij afvalbedrijven de toepassing van de Berenschot-methodiek tot bedragen leidt die zeer substantieel zijn ten opzichte van de financiële draagkracht van deze bedrijven.[10]

- Ontbreken collectieve invulling

In de praktijk blijkt dat voornamelijk concern- en bankgaranties worden gebruikt om invulling te geven aan de financiële zekerheidsstelling.[11] Collectieve oplossingen, waarbij majeure risicobedrijven en/of afvalbedrijven zich verenigen (al dan niet aangestuurd door de overheid), zijn er tot dusver niet. Concerngaranties zijn voornamelijk aan de orde bij grotere bedrijven, terwijl MKB-bedrijven vooral gebruik maken van bankgaranties. Bankgaranties zijn normaliter duurder voor bedrijven dan collectieve oplossingen. De combinatie van hoge bedragen voor zekerheidsstelling en bankgaranties als vorm maakt het instrument voornamelijk duur voor MKB-bedrijven.

---

[6] Uit artikel 8.5 van het Omgevingsbesluit volgt dat voor o.a. afvalbedrijven financiële zekerheid vereist kan worden. Uit artikel 8.6 volgt dat dit voor Seveso- en RIE-4-bedrijven verplicht is.

[7] Zie: Vergunningsverlening, toezicht en handhaving (VTH)-stelsel - Interprovinciaal Overleg, onder financiële zekerheidsstelling. Hier is ook de handreiking te downloaden.

[8] Berenschot, 2016. Financiële zekerheidsstelling voor milieuschade bij majeure risicobedrijven: Een model voor het categoriseren van majeure risicobedrijven. Berenschot berekent nalevings- en herstelkosten van incidenten op basis van aannames en bedrijfsspecifieke kenmerken. De methode is bedoeld als hulpmiddel om te zorgen dat bij ernstige incidenten in elk geval een deel van de kosten kan worden gedekt door financiële zekerheden.

[9] KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), p.27.

[10] KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), p.22. Eenzelfde conclusie werd ook naar voren gebracht in de gesprekken die het college heeft gevoerd met stakeholders.

[11] Uit de evaluatie blijkt dat van de 28 keer dat financiële zekerheid is opgelegd dit 15 keer is geregeld met een bankgarantie en 11 keer met een concerngarantie. Zie: KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), p.28.

- Problematische regionale verschillen

In de uitvoering treden regionale verschillen op. Zo heeft de helft van de provincies de handreiking van het IPO omgezet in eigen beleidsregels. Van de overige provincies hebben sommige wel beleidsregels vastgesteld, maar niet volledig conform de handreiking, terwijl andere helemaal nog geen beleidsregels hadden vastgesteld. Provincies maken dus verschillende bestuurlijke keuzes bij de implementatie van het instrument. Deze verschillen in implementatie leiden tot ongewenste concurrentieverschillen tussen bedrijven in Nederland. Hierdoor verschilt ook de financiële dekking bij eventuele milieuschade per provincie.[12]

- Trage implementatie

Sinds 2024 geldt de verplichting voor majeure risicobedrijven om financiële zekerheid te stellen en moet het bevoegd gezag beoordelen of dit voor afvalbedrijven ook het geval is. Het vaststellen van financiële zekerheid voor majeure risicobedrijven en afvalbedrijven verloopt traag. Voor enkele tientallen bedrijven is de zekerheid al vastgesteld, terwijl dit voor de meerderheid van de bedrijven nog een geruime tijd kan duren. Provincies en omgevingsdiensten verwachten dat nog zeker 4 tot 8 jaar nodig is voordat voor alle bedrijven is vastgesteld hoeveel financiële zekerheid ze moeten stellen.[13] Dit heeft ook te maken met bestuurlijke keuzes, capaciteit en expertise. Provincies verschillen in de middelen die zij beschikbaar stellen voor de implementatie van het instrument.[14] Trage implementatie leidt tot ongewenste concurrentieverschillen en een wisselende dekking bij milieuschade.

Samengevat leiden de bovengenoemde punten in de praktijk tot hoge kosten voor bedrijven, een ongelijke implementatie en verschillen in de mate waarin financiële zekerheid voor saneringskosten bij milieuschade is geborgd.

Advies over financiële zekerheidsstelling

Het college komt op basis van de gesprekken en brononderzoek tot acht adviespunten voor de hierboven gesignaleerde problematiek. Daarbij gaat het allereerst om twee adviespunten met betrekking tot de onderbouwing van noodzaak en nut van (het gebruik van) het instrument. Aansluitend zijn er drie adviespunten over de vormgeving van het instrument. Deze drie adviespunten zijn wat het college betreft pas opportuun als er een aantoonbare noodzaak en toegevoegde waarde van (het gebruik van) het instrument financiële zekerheidsstelling blijkt te zijn. Tot slot ziet het college aanleiding voor drie adviespunten over het besluitvormingsproces rond de verplichting tot financiële zekerheidsstelling.

1. Noodzaak en nut van het instrument

Het instrument financiële zekerheidsstelling hoort bij de invulling van het principe ‘de vervuiler betaalt’. Dit principe geeft zowel uiting aan het rechtvaardigheidsbeginsel (degene die vervuilt, draagt de kosten), maar creëert tegelijkertijd ook prikkels aan milieubelastende bedrijven om preventieve maatregelen te treffen.[15] Zoals blijkt uit de evaluatie van het IPO wordt dit principe

[12] Onder meer naar aanleiding van de uitgevoerde evaluatie hebben het IPO en provincies stappen gezet om deze regionale verschillen te verkleinen. Nieuwe modelbeleidsregels moeten bijdragen aan meer uniformiteit tussen de beleidsregels van de verschillende provincies. Opgemerkt moet worden dat de gewenste uniformiteit alleen optreedt als provincies hun beleidsregels ook daadwerkelijk aanpassen naar de op IPO-niveau vastgestelde modelbeleidsregel. Bij het schrijven van dit advies was niet duidelijk of en in hoeverre dit ook gebeurt.
[13] KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), p.34.
[14] KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), pp.33-34.
[15] Zie: M.G. Faure en R.A. Partain, 2023. Environmental Law & Economics: Theory and Practice, pp.94-96.

ook breed onderschreven.[16] Problemen ontstaan echter in de praktische uitwerking. Het grootste knelpunt voor bedrijven is dat de opgelegde en voorgenomen financiële zekerheidsstellingen disproportionele lasten met zich meebrengen en de invulling regionale verschillen kent.

In 2020-2022 vormden de eerdere gebeurtenissen (en milieuschade) rondom de bedrijven Chemiepack en Termphos een belangrijke aanleiding om financiële zekerheidsstelling (opnieuw) wettelijk te verplichten. Dit volgt uit de nota van toelichting bij het besluit van destijds. Bij Chemiepack en Termphos moest de (Rijks)overheid omvangrijke kosten betalen voor de sanering van milieuschade, die niet of niet volledig op het bedrijf konden worden verhaald. Bij de regelgeving uit 2021-2022 is geen nadere probleemanalyse uitgewerkt van de hiervoor genoemde casussen. Zo constateerde ATR ook in het advies begin 2021.

Een hernieuwde probleemanalyse bij dit onderwerp zou moeten ingaan op onder andere de aard en omvang van de milieuschade en waarom de overheid hiervoor opdraaide. Sinds de genoemde problemen bij onder andere Chemiepack en Thermphos is het milieubeleid gewijzigd (onder andere door aanscherping van het toezicht en strengere milieunormen). De probleemanalyse bij het instrument financiële zekerheidsstelling zou aandacht moeten besteden aan wat in de nieuwe situatie nog de omvang van het risico is dat gegeven de huidige milieuregelgeving zich opnieuw dergelijke ongevallen voordoen. Daarbij kan uiteraard ook in ogenschouw worden genomen of zich nieuwe risico's of type ongevallen voordoen waarvoor financiële zekerheidsstelling noodzakelijk is. Als de noodzaak voor aanvullende overheidsregulering nog steeds bestaat, is van belang dat aannemelijk wordt gemaakt dat financiële zekerheidsstelling een passend instrument en een effectieve oplossing vormt.

Het college benadrukt dat het niet tegen het instrument financiële zekerheidsstelling is, mits uit een hernieuwde probleem- en effectenanalyse blijkt dat het een noodzakelijke, nuttige en proportionele maatregel is om invulling te geven aan het principe 'de vervuiler betaalt'.[17] Het college constateert dat het eerdergenoemde ATR-advies uit 2021 wees op de tekortschietende probleemanalyse.[18] De Raad van State kwam tot een vergelijkbare conclusie.[19] Gegeven de huidige knelpunten in de uitvoering ligt het in de rede om op korte termijn de hernieuwde probleem- en effectenanalyse te maken, zodat op basis hiervan wijziging of bijsturing van het instrument of de uitvoering ervan mogelijk is.

Het college signaleert dat het ontbreken van een gedegen probleemanalyse er mede voor zorgt dat een deel van de bedrijven financiële zekerheidsstelling als disproportioneel ervaren. Zij vinden dat genomen voorzorgsmaatregelen onvoldoende worden meegewogen. Het is belangrijk dat de probleemanalyse verdergaat dan alleen de constatering dat majeure risicobedrijven bij het ontstaan van schade mogelijk over onvoldoende middelen beschikken. Ook moet worden onderzocht in hoeverre zij voorzorgsmaatregelen hebben getroffen die een belangrijk deel van de risico's mitigeren. Als blijkt dat er ondanks strengere milieunormen, adequaat toezicht en getroffen voorzorgsmaatregelen nog onafgedekte risico's van substantiële omvang zijn, dan kan

[16] KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), p.4.
[17] Het uitwerken en beoordelen van minder belastende instrumenten of uitvoeringsvarianten vormt onderdeel van de genoemde probleem- en effectenanalyse.
[18] Wijziging Omgevingsbesluit i.v.m. het stellen van financiële zekerheid | Adviescollege toetsing regeldruk. In adviespunt 1.1 adviseert het college om nut en noodzaak van het instrument inhoudelijk te onderbouwen.
[19] Wijziging van het Omgevingsbesluit in verband met het verplicht stellen van financiële zekerheid voor bepaalde gevallen van activiteiten | Raad van State.

financiële zekerheidsstelling een noodzakelijk complementair instrument zijn. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als bestaande milieurichtlijnen bepaalde relevante milieurisico's onvoldoende mitigeren of als de veroorzaakte milieuschade in het verleden ligt.[20,21]

Bij het maken van de hernieuwde probleemanalyse is het waardevol een onderscheid te maken naar de verschillende oorzaken van milieuschade (of de 'aard van de milieurisico's'). Waar het bij Chemiepack bijvoorbeeld primair ging om milieuschade als gevolg van een incident (brand), ging het bij Termphos om cumulatieve milieuschade die het gevolg was van het gedurende langere tijd in de bodem terechtkomen van milieuschadelijke stoffen. Uit de probleemanalyse moet blijken in welke mate risico's blijven bestaan waarbij milieuschade kan optreden, waarvoor de saneringskosten met de huidige regelgeving niet of onvoldoende verhaald kunnen worden op bedrijven in het geval zij aansprakelijk zijn voor deze milieuschade en (saneringsl)kosten. Hiertoe behoort ook de analyse van historische verontreinigingen.
Het uitvoeren van een hernieuwde en gedifferentieerde probleemanalyse biedt ook inzicht in of een kan-bepaling voor afvalbedrijven goed aansluit bij het risico dat de overheid opdraait voor milieuschade door deze bedrijven.

1.1 Het college adviseert een hernieuwde probleemanalyse op te stellen op basis waarvan kan worden bepaald of noodzaak bestaat tot aanvullende regulering om te voorkomen dat de overheid opdraait voor niet te verhalen saneringskosten.

Bij de opvolging van adviespunt 1.1 is het belangrijk vast te stellen wat de aard van de milieurisico's is, hoe groot de kans is dat bij het huidige beleid milieuschade ontstaat die voor rekening van de Nederlandse overheid komt, en hoe omvangrijk deze schade kan zijn. Een startpunt voor een dergelijke analyse is een overzicht van situaties waarin de overheid in het verleden voor milieuschade heeft moeten opdraaien. Op basis van dit overzicht kan worden geanalyseerd wat de aard van de milieurisico's was. Vervolgens kan worden ingeschat in hoeverre het huidige beleid voorkomt dat dergelijke milieuschade zich opnieuw voordoet en voor rekening van de Staat komt. Tot slot is het belangrijk om een inschatting te maken van de mogelijke omvang van de milieuschade. Het is belangrijk dat de hernieuwde probleemanalyse aandacht besteedt aan nieuwe ontwikkelingen die kunnen leiden tot milieuschade en de saneringskosten die daarmee gepaard gaan.

Als de toegevoegde waarde van aanvullende overheidsregulering vaststaat, kan beoordeling van de effectiviteit plaatsvinden. De vraag die daarbij centraal staat, is in welke mate financiële zekerheidsstelling de oorzaken van de problematiek wegneemt of de negatieve gevolgen ervan beperkt. Hierbij is ook de vraag of financiële zekerheidsstelling daadwerkelijk een zekerheidsstelling vormt voor de overheid in het geval van saneringskosten. Naast het feit dat de gestelde

[20] Milieuaansprakelijkheid kan onder voorwaarden een corrigerende rol vervullen als publieke milieuwetgeving tekortschiet. Zie: E.R. de Jong & M.G. Faure, 2023. De corrigerende rol van het aansprakelijkheidsrecht bij bedrijfsmatige vervuiling van de leefomgeving, Justitiële Verkenningen 2023, afl. 4, pp. 75-85.
[21] De vraag in hoeverre met matiging de hoogte van de vereiste financiële zekerheid naar beneden kan worden gesteld hangt ook af van in hoeverre er ondanks voorgeschreven voorzorgsmaatregelen toch nog milieurisico's zijn waar de Staat voor op kan draaien. Hoe er met matiging moet worden omgegaan vloeit dus eveneens voort uit een goed uitgevoerde probleemanalyse.

financiële zekerheid voldoende moet zijn, ziet het college twee verhaalbaarheidsrisico's die verhinderen dat de verantwoordelijke bedrijven (tijdig) voor de aangerichte milieuschade opdraaien.

Ten eerste gaat het om de vraag of het op basis van het huidige milieuaansprakelijkheidsrecht voldoende mogelijk is om ontstane milieuschade toe te rekenen aan de schadeveroorzakende partij. Verschillende casussen laten zien dat saneringsopgaven rechtszaken opleveren. Het kost soms jaren voordat deze zijn beslecht. De effectiviteit van het instrument financiële zekerheidsstelling hangt daarmee onder andere af van de mate waarin snel en eenduidig kan worden vastgesteld wie verantwoordelijk is voor aangerichte milieuschade (denk hierbij bijv. aan saneringsopgaven die voortvloeien uit bedrijfsactiviteiten die in het verleden toegestaan waren[22] of saneringsopgaven waar niet meteen duidelijk is welk bedrijf verantwoordelijk is).
Ten tweede moet het mogelijk zijn om bij faillissement de kosten van het herstel van milieuschade met voorrang (daadwerkelijk) te verhalen op de financieel zekergestelde middelen. Hierbij speelt onder andere de vraag of de financiële zekerheidsstelling een (voldoende) separate positie bij faillissement toekomt. De Raad van State benadrukte dit punt ook in zijn advies bij de regulering van financiële zekerheidsstelling.[23]

1.2 Het college adviseert duidelijk te maken in welke mate financiële zekerheidsstelling door majeure risicobedrijven en afvalbedrijven daadwerkelijk ertoe leidt dat saneringskosten als gevolg van milieuschade op de betreffende bedrijven wordt verhaald.

Bij de opvolging van adviespunt 1.2 is het belangrijk om de preventieve werking van het instrument financiële zekerheidsstelling in kaart te brengen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om (extra) getroffen voorzorgsmaatregelen om verontreiniging te voorkomen. Deze effecten zijn mede van invloed op het doelbereik van het instrument.

2. Vormgeving van het instrument

Als uit de probleem- en instrumentanalyse blijkt dat noodzaak én toegevoegde waarde van financiële zekerheidsstelling aanwezig zijn, dan is het van belang om het instrument effectief en efficiënt vorm te geven. De huidige vormgeving kent meerdere knelpunten en inefficiënties, zoals blijkt uit de evaluatie die in opdracht van het IPO is verricht. Het college doet tegen deze achtergrond drie concrete aanbevelingen.

Bundeling van capaciteit en expertise

Het bevoegd gezag dat de financiële zekerheid moet vaststellen, zijn provincies en in sommige gevallen gemeenten. Dit past bij het uitgangspunt van de Omgevingswet (het subsidiariteitsbeginsel: "decentraal wat kan, centraal wat moet") en de biedt de mogelijkheid om maatwerk te

[22] Zo stelden de gemeenten Dordrecht, Papendrecht, Sliedrecht en Molenlanden Chemours bijvoorbeeld aansprakelijk voor vervuiling van het grondwater met PFAS. Chemours beriep zich jarenlang op het feit dat deze schade in het verleden was veroorzaakt toen milieuregelgeving dit nog toeliet. De rechtbank Rotterdam heeft deze claim afgewezen. Inmiddels loopt een discussie over de hoogte van het bedrag waar Chemours voor verantwoordelijk is. Deze zaak loopt al sinds 2018.
[23] Wijziging van het Omgevingsbesluit in verband met het verplicht stellen van financiële zekerheid voor bepaalde gevallen van activiteiten | Raad van State.

bieden per bedrijf.[24] In de praktijk kan dit leiden tot regionale verschillen, zonder dat direct duidelijk is waarom deze verschillen noodzakelijk of gerechtvaardigd zijn. Uit de evaluatie blijkt dat zowel bevoegde gezagen als bedrijven regionale verschillen onwenselijk vinden. Ook geven zij aan dat er duidelijk behoefte is aan een uniforme aanpak.[25] Uit de evaluatie volgt dat op dit moment een structureel tekort bestaat aan financiële en juridische expertise en capaciteit. Bundeling van capaciteit en expertise verdient daarom de voorkeur. Het voorgaande laat volgens het college het belang zien dat bij de financiële zekerheidsstelling invulling wordt gegeven aan de 'tenzij' binnen het onder de omgevingswet gehanteerde uitgangspunt "decentraal, tenzij". Onduidelijk is namelijk wat de toegevoegde waarde is van decentrale invulling, terwijl het streven naar eenheid in regelgeving om onnodige regeldruk te voorkomen een belangrijke beweegreden is om verantwoordelijkheden op een centraal niveau te organiseren.[26] Een centrale invulling kan (huidige) knelpunten wegnemen en voorkomen. Het maakt een doelmatiger en doeltreffender taakuitvoering mogelijk.

De vormgeving van een uniforme en gecentraliseerde aanpak van de financiële zekerheidsstelling is op meerdere manieren mogelijk. Zo kan worden overwogen om de bevoegdheid tot het stellen van financiële zekerheidsstelling bij het Rijk te beleggen, inclusief de uitvoering daarvan. Een andere optie is dat de bundeling van expertise en capaciteit vorm krijgt via een organisatie of orgaan waarin provincies en omgevingsdiensten samenwerken.[27]

Omdat elke organisatiemodel eigen voor- en nadelen kent, is het voor het college op dit moment niet mogelijk definitief uit te spreken welke variant de voorkeur heeft. Wel benadrukt het college dat de organisatie die de financiële zekerheid moet vaststellen, moet beschikken over voldoende capaciteit en expertise en dat de betrokken overheidsinstanties daarbij doeltreffend en doelmatig moeten samenwerken. Dit is van belang om een gewijzigde vormgeving snel en doeltreffend te implementeren. Opnieuw vertraging leidt namelijk tot een (extra) concurrentienadeel voor partijen voor wie als eerste is vastgesteld dat zij financiële zekerheid moeten stellen. Daarnaast is het voorhanden hebben van voldoende middelen en capaciteit ook van belang om de regierol te pakken om collectieve oplossingen te faciliteren (zie adviespunt 2.3).

2.1 Het college adviseert de kennis en capaciteit over financiële zekerheidsstelling binnen de overheid collectief (gecentraliseerd) te organiseren samen met de medeoverheden, bijvoorbeeld via een nationaal beoordeling- en expertiseorgaan of in de vorm van één landelijke omgevingsdienst.

[24] Besluit van 13 september 2022 tot wijziging van het Omgevingsbesluit in verband met het verplicht stellen van financiële zekerheid voor bepaalde activiteiten, nota van toelichting, p. 7.
[25] KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), pp.33-34.
[26] De memorie van toelichting bij de Omgevingswet benoemt het streven naar eenheid in regelgeving en efficiëntie als mogelijke redenen om regelgeving of bevoegdheden op een centraal niveau te beleggen. Bij de keuze voor centrale of decentrale regulering moet een afweging plaatsvinden tussen deze voordelen en de voordelen van decentrale afwegingsruimte. Zie: Memorie van toelichting Omgevingswet, Kamerstukken II 2013/14, 33 962, nr. 3, pp.135-136.
[27] In contact met provincies en omgevingsdiensten is aangegeven dat er op dit onderwerp al stappen worden gezet tot nadere samenwerking en kennisdeling. Zo werken de zes Seveso-omgevingsdiensten samen met de provincies en Omgevingsdienst NL aan de uitvoering van financiële zekerheidstelling. Hiervoor bestaat een gezamenlijke aanpak, waarbij kennis en expertise onder meer via een bijstandsteam worden gebundeld en beschikbaar worden gesteld. Voor ATR is op dit moment niet vast te stellen of deze verbeterstappen voldoende effect zullen hebben om de genoemde knelpunten op te lossen.

Een proportionele en gestandaardiseerde methodiek voor de bepaling van financiële zekerheid

De keuze voor maatwerk per bedrijf leidt in de praktijk tot uitvoeringsproblemen. Eén van de redenen daarvoor is dat de Berenschot-methodiek per bedrijf wordt toegepast. De methodiek vergt veel analyse en informatie. In de praktijk leidt dit ertoe dat zowel bevoegde gezagen als bedrijven veel tijd en middelen kwijt zijn om de hoogte van de financiële zekerheid vast te stellen.[28] Dit laatste is opmerkelijk omdat de Berenschot-methodiek juist beoogt om een eenvoudig model met standaardbedragen te creëren. Met het model zouden bevoegde gezagen eenvoudig de hoogte moeten kunnen vaststellen van de financiële zekerheid, mede op basis van informatie die bedrijven al tijdens de vergunningaanvraag moeten indienen.[29]

Uit de evaluatie blijkt dat met name bij afvalbedrijven de toepassing van de Berenschot-methodiek tot bedragen leidt die niet passen bij de financiële draagkracht van deze bedrijven.[30] Hoge vastgestelde bedragen betekenen niet per definitie dat deze disproportioneel zijn. Dit hangt onder meer af van hoe groot het milieurisico is dat samenhangt met de activiteiten van een majeure risicobedrijf of afvalbedrijf. Dat hoge kosten eventueel tot het faillissement van een majeure risicobedrijf of afvalbedrijf kunnen leiden, benadrukt het belang dat deze accuraat moeten worden vastgesteld. Het is daarom van belang om de Berenschot-methodiek kritisch te beoordelen. In deze beoordeling moet ook worden meegenomen of en in hoeverre gegevens worden hergebruikt die bedrijven moeten aanleveren bij het bevoegd gezag. Dit past binnen het principe van "eenmalig uitvragen, meervoudig gebruiken". Het kan bijdragen aan een efficiëntere vaststelling van de financiële zekerheid. In de praktijk blijkt de uitwisseling van de benodigde informatie tussen bedrijven en omgevingsdiensten lastig te zijn en te resulteren in vertraging.

Om disproportionele bedragen te voorkomen is het van belang om bij de herziening van de Berenschot-methodiek ook de probleem- en instrumentanalyse te betrekken. Uit deze probleemanalyse moet namelijk expliciet naar voren komen welke milieurisico's de financiële zekerheidsstelling moet afdekken en in hoeverre deze milieurisico's al worden gemitigeerd door getroffen preventieve maatregelen.[31] Door preventieve maatregelen adequaat mee te wegen bij het vaststellen van de hoogte van de financiële zekerheidstelling, worden bedrijven bovendien gestimuleerd om dergelijke maatregelen te nemen.

2.2 Het college adviseert de berekeningswijze voor financiële zekerheidsstelling te herzien, en daarbij te bewerkstelligen dat a) onderdelen in de methodiek niet leiden tot disproportioneel hoge bedragen en b) vereenvoudiging plaatsvindt door bijvoorbeeld nadere standaardisatie en categorisering van risico's.

[28] Berenschot, 2016. Financiële zekerheidsstelling voor milieuschade bij majeure risico-bedrijven: een model voor categoriseren van majeure risicobedrijven, p.35.
[29] Berenschot, 2016. Financiële zekerheidsstelling voor milieuschade bij majeure risico-bedrijven: een model voor categoriseren van majeure risicobedrijven, p.2.
[30] KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), p.22. Eenzelfde conclusie werd ook naar voren gebracht in de gesprekken die het college heeft gevoerd met stakeholders.
[31] Dit blijkt onder meer uit het feit dat de provincie Noord-Holland de beleidsregel aanpaste om ook bestaande milieuschade goed te kunnen meenemen. Andere provincies deden dit niet. Zie: KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), p.27.

Totstandkoming van collectieve oplossingen

De huidige regulering van financiële zekerheidsstelling maakt collectieve oplossingen juridisch mogelijk. Hoewel initiatieven hebben plaatsgevonden om zulke oplossingen te organiseren, zijn deze in de praktijk nog niet tot stand gekomen. Zo heeft de Omgevingsdienst DCMR actief samengewerkt met het Havenbedrijf Rotterdam om bedrijven te interesseren voor een collectieve oplossing. Verklaringen voor het niet tot stand komen van collectieve oplossingen zijn terughoudendheid van bedrijven om risico's met andere bedrijven te delen uit angst voor het free-rider probleem en onduidelijkheid over hoe een collectieve oplossing precies georganiseerd moet worden (zowel met betrekking tot wie er deelnemen als hoe de governance eruit moet zien).[32]

Individuele bankgaranties zijn relatief duur in vergelijking met collectieve oplossingen. Bij collectieve oplossingen, zoals verzekeringen en collectieve fondsen, spreiden bedrijven het risico waardoor het totaal te reserveren bedrag per bedrijf lager is dan bij individuele zekerheidsstellingen.[33] Met het oog op lastenluwe implementatie van het instrument heeft het IPO er bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat op aangedrongen om in een collectieve vormgeving te voorzien. Uit de evaluatie blijkt dat het Rijk niet zelf zal voorzien in een collectieve oplossing, maar dit aan bedrijven of branches wil overlaten.[34] De vraag is of deze positie werkbaar is, gelet op bestaande vormen van marktfalen, zoals informatie-asymmetrie en het free-rider gedrag.

Gegeven de problematiek en de kosten verdienen volgens het college collectieve oplossingen de voorkeur. Uiteraard dient hierbij rekening te worden gehouden met verschillen tussen bedrijven en de noodzakelijke stappen binnen (deel)sectoren om tot deze samenwerking te komen. Regie vanuit de Rijksoverheid lijkt hierbij passend, mede gelet op de uitvoeringsproblemen in de afgelopen drie jaar. Ook regie vraagt om het maken van keuzes. In het geval van financiële zekerheidsstelling gaat het daarbij om de vorm van collectieve oplossingen en over de vraag of deelname aan een collectieve oplossing verplicht moet zijn. Ook is het van belang dat bij een collectieve oplossing een passende en proportionele risicodifferentiatie wordt toegepast. Zonder risicodifferentiatie betalen bedrijven met een laag risico evenveel als bedrijven met een hoog risico, waardoor bedrijven minder worden gestimuleerd om milieurisico's te beperken. Tegelijkertijd kunnen bedrijven met relatief lage risico's het collectieve systeem onaantrekkelijk vinden en daarom afwijzend staan tegenover deelneming.[35]

Een belangrijk onderdeel van de regietaak is de afstemming met alle relevante stakeholders. Dit zijn niet alleen de medeoverheden en de bedrijven die financiële zekerheid moeten stellen, maar ook partijen die relevant zijn bij de totstandkoming, zoals verzekeraars en banken. Vervolgens moeten keuzes gemaakt worden over hoe de collectieve oplossingen vorm te geven en tot stand te brengen, en welke randvoorwaarden nodig zijn om deelname eraan te faciliteren.

2.3 Het college adviseert het kabinet om samen met bevoegde gezagen en bedrijven te bewerkstelligen dat er collectieve vormen van financiële zekerheid komen en over de planning spoedig afspraken te maken met medeoverheden en bedrijven.

[32] KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), pp.29-30.
[33] Dit komt doordat niet alle bedrijven tegelijk schade zullen veroorzaken. De gezamenlijke voorziening kan dus worden gebaseerd op het groepsrisico, niet op de som van individuele maximale risico's.
[34] KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), p.29.
[35] Economen noemen het eerste probleem moral hazard en het tweede adverse selectie. Risicodifferentiatie is voor beide problemen de primaire oplossing. Zie: M.G. Faure en R.A. Partain, 2023. Environmental Law & Economics: Theory and Practice, p.240 en p.244.

Het college geeft in overweging om bij de opvolging van adviespunt 2.3 de ervaringen te betrekken uit andere dossiers waarbij voor een meer collectieve benadering is gekozen. Daarbij valt te denken aan de organisatie en inrichting van de uitgebreide producenten verantwoordelijkheid (UPV), vaak met een collectieve producentenorganisatie ter uitvoering van de wettelijke verplichtingen. Ten aanzien van financiële zekerheidsstelling kan mogelijk ook geleerd worden van de ervaringen met CoFiZe, de stichting die voor de brandstofbranche invulling geeft aan de wettelijke verplichting om financiële zekerheid te stellen. Daarnaast kunnen ervaringen worden betrokken van onderwerpen waarbij een verplichte verzekering geldt (met een verplichte acceptatieplicht). Volgens het college kunnen daarom ook de ervaringen worden benut met bijvoorbeeld de verzekering en financiële zekerheidsstelling van nucleaire inrichtingen. Het college onderkent dat elk van deze onderwerpen eigen (unieke) kenmerken bevat, waardoor situaties niet exact vergelijkbaar zijn. Desalniettemin kunnen zowel positieve als kritische ervaringen in andere sectoren behulpzaam zijn om te komen tot een effectieve en efficiënte organisatie van collectieve oplossingen bij financiële zekerheidsstelling voor majeure risicobedrijven en afvalbedrijven.

3. Belang van onderbouwde besluitvorming en bijsturing in uitvoeringsfase

De knelpunten in de uitvoering sinds 2024 roepen de vraag op of in de voorbereiding van de regelgeving (2020-2023) voldoende aandacht bestond voor de uitvoeringsconsequenties. Aansluitend rijst de vraag of knelpunten in de implementatiefase (2024 tot nu) tijdig zijn onderkend en daarop voldoende voortvarend is geanticipeerd. Het besluit- en implementatieproces vormen voor het college aanleiding voor drie adviespunten.

Ex-ante: het belang van sluitende probleemanalyse en uitvoeringstoetsen

In de voorbereidingsfase van de regelgeving over financiële zekerheidsstelling heeft ATR (begin 2021) een kritisch advies uitgebracht. In dat advies zijn gerichte aanbevelingen gedaan om de regulering en implementatie van het instrument effectiever en efficiënter vorm te geven. Daarbij is bijvoorbeeld geadviseerd te verduidelijken hoe omvangrijk het probleem is waarvoor financiele zekerheidsstelling een oplossing moeten bieden en in welke mate de doelen zouden worden bereikt met de voorgestelde maatregelen. Daarnaast adviseerde ATR om de voorwaarden voor financiële zekerheidsstelling zo in te richten dat sprake is van een effectief en proportioneel instrument. Het college concludeert dat deze aanbevelingen nog steeds gelden en kunnen bijdragen aan een lastenluwere uitwerking.

Daarnaast signaleert het college dat het IPO bij de beleidsvoorbereiding zorgen heeft geuit over de uitvoeringslasten.[36] Een uitvoeringstoets naar de uitvoeringslasten (artikel 2 onderzoek) heeft niet integraal en vroegtijdig plaatsgevonden. De nota van toelichting gaf aan dat de uitvoeringslasten voor het vereisen van financiële zekerheid voor majeure risicobedrijven naar verwachting jaarlijks met circa 20.000 euro zouden afnemen. Voor afvalbedrijven was de inschatting dat de uitvoeringslasten zouden toenemen met enkele tienduizenden euro's per jaar, afhankelijk van het aantal afvalbedrijven waarvoor de financiële zekerheidsstelling aan de orde zou zijn.[37] Dit blijkt een grove onderschatting te zijn geweest van de kosten, met knelpunten en problemen in de uitvoering tot gevolg. De uitvoeringslasten bedragen een veelvoud van de eer-

[36] Besluit van 13 september 2022 tot wijziging van het Omgevingsbesluit in verband met het verplicht stellen van financiële zekerheid voor bepaalde activiteiten, nota van toelichting, p. 17. Zie ook: KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), p.7.

[37] Besluit van 13 september 2022 tot wijziging van het Omgevingsbesluit in verband met het verplicht stellen van financiële zekerheid voor bepaalde activiteiten, nota van toelichting, pp.25-26.

der ingeschatte kosten voor capaciteit en expertise bij de bevoegde gezagen en de omgevingsdiensten. De evaluatie spreekt over kosten van enkele miljoenen euro's, exclusief de kosten voor externe financiële expertise en voor bezwaar en beroep. Deze inschatting is gebaseerd op gegevens van enkele omgevingsdiensten.[38] Een totaalbeeld van de uitvoerings- en implementatiekosten ontbreekt op dit moment.

Ex durante: het belang van signalen uit de praktijk

De verplichting tot financiële zekerheidsstelling geldt per 1 januari 2024. De eerste ervaringen met het instrument maakten duidelijk dat het realiseren van financiële zekerheidsstelling geen eenvoudige opgave was. Zowel provincies, omgevingsdiensten als bedrijven onderkennen de complexiteit van het proces. Gelet op deze ervaringen had mogelijk in 2025 al een invoeringstoets kunnen plaatsvinden, om zo mogelijk bij te sturen in het implementatieproces. De evaluatie die begin 2026 is uitgevoerd in opdracht van het IPO, geeft duidelijke inzichten over de (knelpunten in de) uitvoeringspraktijk.

De evaluatie-conclusies en de zorgen van stakeholders vragen volgens het college om een spoedige actie van het ministerie en de medeoverheden. Om onderbouwde besluitvorming over het vervolg mogelijk te maken is het van belang dat de genoemde tekortkomingen in de eerdere besluitvorming nu worden voorkomen. Dat is mogelijk door op korte termijn een integraal beeld te verkrijgen van de (regeldruk)kosten en uitvoeringsconsequenties van zowel de huidige situatie als van alternatieven voor de huidige financiële zekerheidsstelling. Deze informatie is nodig voor onderbouwde besluitvorming over de proportionaliteit van de gekozen invulling van het instrument en het principe 'de vervuiler betaalt'. Zij draagt bij aan de keuze voor de minst-belastende optie en aan het wegnemen van onnodige regeldrukkosten. Daarnaast geeft het inzicht over de werkbaarheid van de verplichtingen voor zowel uitvoeringsorganisaties als bedrijven, wat belangrijk is voor de effectiviteit. Bij onvoldoende middelen voor uitvoeringsorganisaties is de kans groot dat dit negatieve gevolgen heeft voor de implementatiesnelheid van het instrument. Het college benadrukt ook het belang van een effecten-analyse van de huidige situatie. Als namelijk wordt gekozen voor voortzetting van de huidige verplichtingen, brengt dit forse kosten en implementatietijd met zich mee ten opzichte van de initiële ramingen in 2020-2022. Een dergelijke keuze vergt evengoed een onderbouwde afweging en besluitvorming.

3.1 Het college adviseert op korte termijn de (regeldruk)kosten en uitvoeringsconsequenties van de huidige financiële zekerheidsstelling in beeld te brengen.

3.2 Het college adviseert de regeldrukkosten en uitvoeringsconsequenties in kaart te brengen van alternatieven voor de huidige financiële zekerheidsstelling.

Het college merkt op dat de implementatie van de verplichting tot financiële zekerheidsstelling in volle gang is en dat onzekerheid over het vervolg bestaat bij bedrijven en medeoverheden. Het is daarom van belang al op korte termijn duidelijkheid te bieden aan zowel bedrijven als medeoverheden over de stappen die in de komende periode worden gezet bij de herziening van de financiële zekerheidsstelling. Zodra de verbeterde vormgeving van het (collectieve) stelsel is uitgewerkt, is spoedige uitrol en ook duidelijkheid daarover van belang voor alle partijen.

[38] KokxDeVoogd, 2026. Evaluatie van de financiële zekerheidstellingspilot (2024-2025), p.33.

3.3 Het college adviseert zo snel mogelijk duidelijkheid te bieden aan medeoverheden én bedrijven over de planning en inhoudelijke vervolgstappen.

Het college merkt bij adviespunt 3.3 op dat ook duidelijkheid moet worden geboden over de vraag of in de periode tot inhoudelijke herziening van het instrument zal worden doorgegaan met de vaststelling van zekerheidsstellingen.

Naar een proportionele en werkbare systematiek voor 'de vervuiler betaalt'

Het college onderkent het belang van het principe 'de vervuiler betaalt' en dat situaties met niet te verhalen saneringskosten moeten worden voorkomen. Voor het instrument financiële zekerheidsstelling voor majeure risicobedrijven en afvalbedrijven is geen sluitende probleem- en effectenanalyse beschikbaar. Daardoor kunnen noodzaak, nut en proportionaliteit van het huidige gebruik en de huidige vormgeving van het instrument niet goed worden vastgesteld. Om financiële zekerheidsstelling beter uitvoerbaar en minder kostbaar te maken is een inhoudelijke analyse nodig van (de effecten van) alternatieve instrumenten waarmee de zekerheidsstelling kan worden verwezenlijkt. Alleen dan kan de wetgever goed onderbouwd kiezen voor een stelsel waarin de vervuiler daadwerkelijk betaalt zonder dat de regeldrukkosten onnodig hoog zijn.

Provincies, omgevingsdiensten en gemeenten vervullen een belangrijke rol met betrekking tot financiële zekerheidsstelling. Daarom sturen wij een afschrift van dit advies aan hun vertegenwoordigende organisaties (IPO, Omgevingsdienst NL en VNG). Gelet op hun rol adviseert het college om provincies, omgevingsdiensten en gemeenten nauw te betrekken bij het opvolging geven aan ons advies.

Het college vertrouwt erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd over de uitkomsten van onze analyse naar aanleiding van het regeldruksignaal met betrekking tot de financiële zekerheidsstelling. Het college is graag bereid tot een nadere toelichting op zijn bevindingen. Het verzoekt u om de Tweede Kamer binnen een maand te informeren over de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het advies.[39]

Hoogachtend,

w.g.

M.A. van Hees
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris

[39] Conform de aangenomen motie Grinwis c.s., d.d. 10 april 2025, Kamerstukken II 24-25, 32 637, Nr. 675.